

DOI 10.36074/logos-06.02.2026.049

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Медведовська Тетяна Павлівна¹

1. канд. пед. наук, доцентдиректор Міжгалузевого навчально-наукового інституту безперервної
очно-дистанційної освіти (МІБО)

доцент кафедри філософії і педагогіки

*Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», УКРАЇНА***ORCID ID: 0000-0002-0510-0196**

Науково-технічна революція, що знаменувала собою другу половину минулого ХХ ст. і стала причиною переходу людства від індустріальної цивілізації до постіндустріальної, торкнулася всіх сфер життя й діяльності українського суспільства, зокрема, й освіти.

Головні риси науково-технічної революції: злиття наукової й технічної революцій; наукові відкриття відразу ж стають основою нових технологій; системна автоматизація виробництва; заміна у виробництві безпосередньої людської праці упредметненими знаннями; перетворення науки у продуктивну силу; перехід від екстенсивного до інтенсивного виробництва; поява нового типу працівника з якісно новим рівнем професійної підготовки й критичного мислення.

Але головна особливість полягає у тому, що науково-технічна революція сформувалася на основі глибинних системних зав'язків науки, техніки, виробництва й обумовленого ними корінного перевороту у продуктивних силах суспільства при визначальній ролі науки.

Сучасний революційний розвиток наукового пізнання характеризується наступними особливостями:

- сучасна наука стрімко розвивається у часі й просторі, скорочується розрив між появою ідеї і її впровадженням у виробництво;

ABSCHNITT 21.
PÄDAGOGIK UND BILDUNG

- диференціація наук сполучається з інтегративними процесами, синтезом наукових знань, комплексністю, переносом методів дослідження з однієї області в іншу;

- лише на основі інтеграції висновків конкретних наук і результатів досліджень фахівців різних галузей знань можливо всебічне системне висвітлення наукової проблеми;

- науки стають усе більше точними завдяки широкому використанню математичного апарата та цифрових інструментів;

- дослідження об'єктів і явищ ведеться системно, комплексно; цілісне дослідження об'єкт сприяє формуванню синтетичного, критичного мислення [1, 2].

Оновлення сучасної системи освіти і педагогічної науки визначило необхідність дослідження проблем педагогічної інноватики як особливої галузі наукового знання.

На сьогодні досліджено низка важливих аспектів педагогічної інноватики, зокрема це інновації у педагогіці (М. Бургин, І. Коновальчук та ін.); інновації у світовій педагогіці та нововведення (Х. Барнет, Дж. Бассет); інноваційна педагогічна діяльність, інноваційні педагогічні технології (Н. Корсунська, О. Пехота, С. Сисоєва); інноваційні підходи до організації навчання та проектування системи освіти (Д. Чернілевський, О. Ярошинська); інноваційні процеси у професійній освіті (А. Каташов, В. Харагірло); управління інноваційними процесами (Г. Єльнікова, М. Поташник) та ін.

Основні напрями інноваційної діяльності визначають вибір її компонентів. До такої діяльності належить:

- розвиток спеціальностей і спеціалізації відповідно до вимог ринку праці;

- оновлення, розширення і постійне підвищення якості освітніх послуг; інтеграція навчання за кваліфікаційними рівнями; впровадження системи паралельної освіти; створення принципово нових науково-методичних і навчально-дидактичних ресурсів;

- наскрізна комп'ютеризація та інформатизація освітнього процесу; введення нових принципів організації освітнього процесу; реструктуризація освітнього процесу з метою раціоналізації використання навчального часу та збільшення його обсягу на самостійну роботу здобувачів;

- інтенсифікація освітнього процесу на основі активних методів навчання; введення комплексної діагностики знань здобувачів з використанням нових технологій і засобів діагностики;

- створення сучасної інфраструктури освітнього процесу, введення інноваційних дидактичних систем [3, 4].

Сучасні інноваційні дидактичні системи, відповідно до домінуючої орієнтації навчання, поділяють на декілька груп:

- *особистісно орієнтовані* (увага до особистості, гуманне ставлення, розкриття творчих можливостей);
- *природовідповідні* базуються на ідеях проблемного навчання, які розвивають індивідуальні, творчі здібності;
- *культуровідповідні* (виділяється гуманістичний компонент, культурне самовираження здобувача);
- *креативні* (на основі принципів евристичного навчання, творча діяльність охоплює весь процес навчання);
- *інтенсивні* (спрямоване на інтенсифікацію, прискорення і випередження освітніх процесів) [3, 4].

Повноцінний і ефективний розвиток педагогічних інновацій можливий лише за умови їх ґрунтового теоретико-методологічного обґрунтування.

Сьогодні у вищій школі, орієнтованої на предметне вивчення й блокову побудову дисциплін, важко створити у здобувачів сучасне цілісне подання про науку. Тенденції інтеграції, що висвітлюються в розвитку вищої освіти, починають реалізовуватися у закладах вищої освіти, де існують потужні наукові школи, де здобувачі вищої освіти включені в активну науково-дослідну діяльність.

Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти впливає із завдань навчального процесу і сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців. Однією з провідних вимог до організації науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є всебічний розвиток їх творчих здібностей та дослідницьких умінь [2, 3].

Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти спрямована на розвиток у майбутніх педагогів і науковців нахилів до пошукової, дослідницької діяльності, до творчого розв'язання навчально-виховних завдань в освітніх закладах, а також формування умінь і навичок застосування дослідницьких методів для розв'язання практичних питань навчання і виховання.

Така діяльність здобувачів складається з двох компонентів:

- *науково-методичного* (складання узагальнюючих таблиць; структурних блок-схем лекції; кросвордів тестів з теми; переліку визначень ключових понять до освітньої компоненти з посиланням на джерела; анотування статей (5-6 з однієї теми курсу), книги або окремих розділів, що тісно пов'язані з темою; написання рефератів і доповідей за визначеними викладачем темами; різноманітні групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій);

ABSCHNITT 21.
PÄDAGOGIK UND BILDUNG

- *науково-пошукового* (написання курсових та кваліфікаційних робіт, наукових статей, тез, участь у роботі проблемних груп та лабораторій, у науково-практичних конференціях, проведення мікродосліджень) [1].

Інноваційною технологією організації дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти є впровадження індивідуальних навчально-дослідних завдань. Це вид позааудиторної індивідуальної роботи здобувачів навчально-дослідного чи проєктно-конструктивного характеру. В умовах активної творчої пізнавальної діяльності здобувачів ці роботи все більше набувають дослідницького характеру [4].

Здобувачам вищої освіти імпонують творчі завдання: підготовка доповідей, рефератів, дослідження шкільного досвіду, написання критичних статей і дипломних та кваліфікаційних робіт.

Отже, науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти є важливим чинником їх якісної педагогічної підготовки до професійної діяльності в сучасних інноваційних умовах цифровізації освіти, постійних суспільних змін, зростання ролі науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Вітвицька С.С. (2024). Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури. 384 с.
- [2] Вихрущ В. О., Козловський Ю.М. & Ковальчук Л.І. (2017). Основи наукових досліджень у галузі педагогіки: підручник. Тернопіль: Крок. 340 с.
- [3] Дичківська І.М. (2015). Інноваційні педагогічні технології. Київ. 304 с.
- [4] Стрілець С.І. (2013). Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика: [навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів]. Чернігів. 508 с.